

Waterzuiveraars

Je houdt van ze of je vindt ze vreselijk vies. Als ze gaan eten dan zetten ze de deur van hun veilige huis even open om wat eten naar binnen te waaieren. In de supermarkten verkopen ze grote bakken met Zeeuwse mosselen, maar onze eigen Tilburgse mosselen staan in de Piushaven nergens op het menu.

De mosselen die wij kennen, hebben een mooie zwarte tot blauwachtige schelp. Ze worden in de Waddenzee en in Zeeland gekweekt, omdat ze gekookt zo lekker zijn. Niet iedereen geniet hier van; heel wat mensen walgen al bij het idee dat ze zo'n ooit glibberig beest op moeten eten. Om het zachte lichaam van de mossel te beschermen, heeft hij een stevig skelet aan de buitenkant zitten. Zijn huis bestaat uit twee kleppen die hij met zijn spieren stevig dicht probeert te houden.

Naast zoutwatermosselen zijn er ook soorten die alleen in het zoete water kunnen leven. De zwanenmossel is de grootste. Hij wordt wel 20 centimeter lang en meer dan 10 jaar oud. Zijn kleppen zijn bruinachtig. De dieren leven in de bodem van plassen, kanalen en vennen. Als ze gestorven zijn, vallen de lege schelpen goed op.

Daarnaast komt in het Wilhelminakanaal en de Piushaven ook een klein mosseltje voor: de driehoeksmossel. Veel groter dan 4 centimeter wordt hij niet en zijn kleppen hebben een afwisselende bruine en lichte zigzagtekening. In Engeland noemen ze hem dan ook de 'zebra-mossel'.

Driehoeksmosselen in Piushaven (foto Henk Kuiper)

Bijna 200 jaar geleden zijn de dieren vanuit het Zwarte Zeegebied in onze streken terecht gekomen. Zwemmen kunnen ze niet, dus waarschijnlijk hebben ze een lift gehad op de romp van een boot, met een net of in het ballastwater van een schip. Ze zijn nu algemeen in allerlei wateren en ook in Tilburg. De dieren zetten zich vast op stenen en op alles wat langer in het water ligt. In het kanaal en de Piushaven liggen heel wat fietsen, winkelwagentjes en andere metalen voorwerpen. Binnen de kortste keren raken die helemaal overgroeid met honderden driehoeksmosseltjes. Breng je die waterfiets aan de kant, dan hoef je nooit meer uit te roepen: 'Wat heb ik nou weer aan mijn fiets hangen?'. Het is een geslaagde hangcultuur van zoetwatermosselen.

Deze weekdieren planten zich dus ook voor in onze stad. Ze worden seksueel actief als het water warmer wordt dan 12 graden. Op een gegeven moment lozen de vrouwelijke mosseltjes hun eicellen in het water; de mannetjes kunnen natuurlijk niet achterblijven en laten hun zaadcellen ook in het water los. Als de eicel bevrucht is, krijg je niet meteen een klein mosseltje. Eerst wordt het een larf die vrij door het water kan zwemmen. Die leeft van bacteriën en algen in het water en na een maand zoekt hij een plekje om zich met hechtdraden vast te zetten. Daar blijft hij vaak de rest van zijn leven vastzitten.

Ook de volwassen driehoeksmossels moet eten en daarvoor doen ze hun klep regelmatig een stukje open. Ze halen heel fijne voedseldeeltjes uit het water. Per dag zuivert één flink exemplaar een liter water. Al die Tilburgse mossels tezamen zijn dus één grote waterzuiveringsinstallatie. Misschien is daardoor de laatste jaren het Piushaven- en kanaalwater veel helderder geworden.

De driehoeksmossel is een exoot die de laatste tijd concurrentie krijgt van een nieuwe exoot: de quaggamossel. Wie er ook over een paar jaar heeft gewonnen in Tilburg, het heeft weinig invloed op de waterkwaliteit: het zijn namelijk allebei waterfilteraars. Een overwinterende kuifeend in onze stad heeft met deze verandering ook geen problemen, hij houdt van iedere portie mosselen als ze maar niet gekookt zijn en natuurlijk ook zonder knoflooksaus.

Rob Vereijken
januari 2018